

DOĞU TÜRKİSTAN GERÇEĞİ

Eylül 2020 | Sayı 7

12. DÜNYA DOĞU TÜRKİSTANLILAR KARDEŞLİK BULUŞMASI VE 3. DOĞU TÜRKİSTAN MİLLİ BİRLİK ŞURASI

DOĞU TÜRKİSTAN
BASIN VE MEDYA DERNEĞİ
شەرقىي تۈركىستان ئاخبارات ۋە مېدىيا جەمئىيىتى

BİZİ SOSYAL MEDYA
HESAPLARIMIZDAN
TAKİP EDEBİLİRSİNİZ

12. DÜNYA DOĞU TÜRKİSTANLILAR KARDEŞLİK BULUŞMASI VE 3. DOĞU TÜRKİSTAN MİLLİ BİRLİK ŞURASI ANKARA'DA GERÇEKLEŞTİ

Uluslararası Doğu Türkistan Teşkilatlar Birliği ve Doğu Türkistan Maarif ve Dayanışma Derneği öncülüğünde 12 yıldır düzenlenmekte olan 12. Doğu Türkistanlılar Kardeşlik buluşması ve 3. Milli Birlik şurası bu yıl Ankara'da başarıyla düzenlendi.

BULUŞMAYA DÜNYANIN ÇEŞİTLİ ÜLKELERİNDEN KATILIM SAĞLANDI

Buluşmaya Türkiye, Avrupa ülkeleri, Orta Asya, Amerika Birleşik Devletleri ve Pakistan'dan Doğu Türkistanlı kanaat önderleri, dava öncüleri, Aksakallılar, Dini Ulemalar, Akademisyenler ve siyasi oluşumların temsilcileri iştirak etti.

Buluşmanın açılışını Kur'an-i Kerim tilavetiyle başlayan Doğu Türkistanlılar İstiklal Marşından sonra açılış konuşması için Uluslararası Doğu Türkistan Teşkilatlar birliği başkanı yanı zamanda Doğu Türkistan Maarif ve Dayanışma Derneği başkanı Hidayetullah Oğuzhan'ın açılış konuşmasını dinledi.

DOĞU TÜRKİSTAN DAVASININ BEYİN TAKIMI BİR ARAYA GELDİ

Oğuzhan açılış konuşmasında Doğu Türkistanlı bazı dava öncülerinin Çin virüsü ve diğer nedenlerden ötürü Buluşmaya katılmadığını fakat tebrik ve dua dileklerini videolar yoluyla izhar

ettiğini vurgulayarak Doğu Türkistan davasının beyin takımının bir araya geldiği Buluşmanın hayırlara vesile olmasını, Zulmün durdurulması için ve davanın zirveye ulaşması için hayırlı kararların alınması temennilerini dile getirdi.

TÜRKİYE' HER ZAMAN DOĞU TÜRKİSTAN'IN YANINDA

Doğu Türkistan Milli Birlik Şurasının 1.günü ilk oturumunda Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve İçişleri Bakanı Sayın Süleyman Soylu'nun selamlarını ileten Türkiye Göç idaresi Genel Müdür Yardımcısı Sayın Gökçe Ok Tebrik konuşmasında, Türkiye'nin her zaman Doğu Türkistan'ın yanında yer alacağını, Doğu Türkistan davası için destek vereceğini, Türkiye'de yaşayan Uygur Türklerinin her türlü sorunlarla karşı karşıya kalması için çalışmaya devam edeceğini ifade etti.

ÜLKELERİN ÇİN'LE OLAN İLİŞKİLERİ DEĞERLENDİRİLDİ

Doğu Türkistan Milli Birlik Şurasının 1.günü ikinci oturumunda Çin-Türkiye İlişkileri ve Doğu Türkistan, AbdÇin ilişkileri ve Doğu Türkistan, Avrupa

Çin İlişkileri ve Doğu Türkistan, Doğu Türkistan Davası ve Medyanın Rölü konu başlıkları üzerinde Doç. Dr. Ekin EKREM, Doç. Dr. Erkin EMET, Dr. Şevket NASİR, Dr. Nurettin İZBASAR ve Nijat TURGUN akademik sunumlar yaptı ve kapsamlı müzakereler edildi.

DOĞU TÜRKİSTAN DIASPORASININ İKTİSADİ KONUŞULDU

3. oturumda Doğu Türkistan Diasporasının iktisadi alandaki zorlukları ve Çözümü. Doğu Türkistan Davasında Edebiyatın Rölü. Konu başlıkları üzerinde değerlendirmelerde bulunan Doç. Dr. Burhan ULUYOL, Dr. Kutluk KADİR ve Dr. Abdurahman CAMAL detaylı incelemeler ve çözüme odaklı ayrı ayrı sunumlar yaptı.

DOĞU TÜRKİSTAN DAVASINDA BİRLİK OLMANIN ÖNEMİ TARTIŞILDI

Doğu Türkistan Milli Birlik Şurasının 2.günü ilk oturumundaise açık müzakereler, toplu fikir alışverişlerinin ardından dava öncüleri bir araya gelere kapalı istişare toplantısı gerçekleştirildi.Özel toplantıda Doç. Dr. Ataullah ŞAHYAR, Dr. Alımcan BUĞDA, Ataullah HELPETHAJİM Dr. Abdurrahman CAMAL ve gazeteci Mirkamil KAŞGARLI, Doğu Türkistan Davasında Teşkilat ve Teşkilatlanmanın önemi. Milli Birlik ve Dayanışmanın önemi. Davada Birlik ve Dayanışma Ruhunu Tesis eden prensipler konu başlıkları başta olmak üzere kapsamlı müzakereler yapıldı.

DOĞU TÜRKİSTAN DAVASINDA TÜRKİYE’NİN ÖNEMİ ELE ALINDI

Doğu Türkistan Milli Birlik Şurasının 2.günü 2. Oturumunda Doç. Dr. Erkin EKREM ‘in moderatörlüğünde “ Doğu Türkistan Davasında stratejik dayanışma” konusu ele alınarak açık müzakereler, toplu fikir alışverişleri ve öneriler yapıldı.

21.Yüzyıl Üniversitesi Dekanı Prof. Dr. Celal ERBAY’ın Doğu Türkistan davasında Türkiye’nin önemi konulu sunumunun ardından Doğu Türkistan diasporası Teşkilat Başkanı ve Vekillerine özel oturum düzenlenerek Doğu Türkistan davasının geleceği konusunda açık istişareler, fikir alışverişleri ve önemli kararlar alındı.

12. Dünya Doğu Türkistanlılar Kardeşlik Buluşması ve 3. Doğu Türkistan Milli Birlik Şurası 26-28 Eylül tarihleri arasında Sosyal Mesafe, Maske ve hijyen gibi olağan üstü tedbirler alınarak kısıtlı katılımı Ankara’da gerçekleştirildi.

12. DÜNYA DOĞU TÜRKİSTANLILAR KARDEŞLİK BULUŞMASI VE 3. DOĞU TÜRKİSTAN MİLLİ BİRLİK ŞURASI BASIN BİLDİRİSİ

12. Dünya Doğu Türkistanlılar kardeşlik buluşması ve 3. Milli Birlik Şurası, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara'da dayanışma beyannamesi ve özet raporla sona erdi.

Buluşmada son gününde Uluslararası Doğu Türkistan Teşkilatlar Birliği Başkanı aynı zamanda Doğu Türkistan Maarif ve Dayanışma Derneği Başkanı Sayın Hidayullah Oğuzkhan, Doğu Türkistan Gündemi ve Maarif cemiyetinin hizmetleri hakkında detaylı bir sunum yaparak katılımcıların sorularını yanıtladı.

Daha sonra Buluşmada hazır bulunan 28 örgütün başkanları tarafından hazırlanan Doğu Türkistan davasında teşkilatları arası dayanışma beyannamesini yayınladı

DAYANIŞMA BEYANNAMESİ İLAN EDİLDİ

12. Dünya Doğu Türkistanlılar Kardeşlik Buluşması ve 3. Doğu Türkistan Milli Birlik Şurasına katılan dava öncüleri sivil toplum kuruluşları başkanları, aksakallılar ve kanaat önderleri ve akademisyenlerin fikir birliği ve ortak kararıyla Buluşmaya katılan 28 kuru-

luş adına “Doğu Türkistan Dostluk ve Dayanışma Beyannamesi “ açıklandı.

Milli Birlik Şurasında Doğu Türkistanlı teşkilat başkanlarının ortak müzakereleri neticesinde değişmez ilkeleri esas alan konulara dayanan ortak bir amaç uğuruna dayanışma içerisinde birlikte çalışmak, Fikri ayrılıkları ve çelişkileri önlemek için ortak anlayış oluşturmak; Doğu Türkistan davasının prensipleri, Doğu Türkistan halkının maddi, manevi ve kültürel değerlerine aykırı olmayan her türlü hizmet ve kullandığı metodu sebebiyle bir biri ile zıtlaşmaması aynı zamanda Milli men-

faat noktasından bir birini kabul etmek ve eksik yönlerini tamamlaması, Anlaşmaya varılan noktalarda ortak hareket etmek, anlaşmazlık noktalarında ise dışlamaktan kaçınmak, görüş, tavsiye ve fikirlerini paylaşmak ve ortaya atılan görüşlere hürmet etmek.

Yukarıdaki noktaları esas alarak düzenli veya olağanüstü toplantılar, müzakereler ve istişareler yürüterek stratejik ve acil eylem planları hazırlayabilecek, birlikte çalışan öncü gurupların oluşturulması.

3. DOĞU TÜRKİSTAN MİLLİ BİRLİK ŞURASI ÖZET RAPORU

Milli Birlik Şurası uluslararası siyasi durumun talepleri doğrultusunda stratejik kararlar almayı, Doğu Türkistan davasında faaliyet gösteren kuruluşlar arasındaki dayanışma farkındalığını daha da artırmayı, davamızın ilkelerini netleştirmeyi ve davamızın geleceği ile ilgili bazı acil kararlar almayı hedeflemektedir.

Toplantıda Masaya Yatırılan Konular Şu Şekildedir:

1. ABD-Çin ilişkileri ve Doğu Türkistan Davasının gelişme yönü.
2. AB-Çin ilişkileri ve Doğu Türkistan Davası
3. Türkiye-Çin ilişkileri ve Doğu Türkistan davasında yapılması gerekenler.
4. Doğu Türkistan davasında medyanın rolü.

5. Uygurların mevcut ekonomik zorlukları ve çözüm önerileri.
6. Doğu Türkistan davasının değişmez ilkeleri ve kırmızı çizgilerimiz.
7. İslam'da dayanışmanın rolü.
8. Doğu Türkistan davasında teşkilatlanma ve dayanışmanın önemi ve faktörleri.

ŞURADA ORTAYA KONULAN ÖNEMLİ KONULAR

1. Mevcut uluslararası siyasi vaziyeti kullanarak Uygurlarla ilgili her türlü yasa tasarılarının hazırlanması ve kabulüne kadar varan sürecin peşinden gidilmesi.
2. Avrupa ülkelerinde Doğu Türkistan davasının geliştirilmesi ve lobi faaliyetlerini canlandırmak.

3. 82 milyon Türkiye halkına Doğu Türkistan halkının din ve soy kardeşliği bağlamından medya aracılığıyla Doğu Türkistan davasının anlatılması.

4. Doğu Türkistan davasının ana ilkelerini savunmak adına toplumsal ve bireysel dayanışma içerisinde her türlü fitne ve dış güçlerin zorluklarını aşmak.

5. Doğu Türkistan davasında dini ve milli değerlerimiz temelinde dayanışma tesis edilmesi

6. Teşkilatlar arasındaki işbirliği ve dayanışmayı engelleyen tüm faktörleri yeniden gözden geçirip Yapisallaşan ve modernize edilmiş, geliştirilmiş teşkili organizmaya sahip yapıları geliştirmek.

Şura sırasında bağımsızlık idealinin etrafında birleşerek tüm Doğu Türkistan teşkilatlarının dayanışmayı güçlendirmek için aşağıdaki temel prensiplerin değişmez kırmızı çizgi olduğu vurgulandı.

1. Vatanımız Doğu Türkistan'dır
2. Vatanımızın toprak bütünlüğü.
3. Doğu Türkistan halkının milli ve dini kimliği.
4. Doğu Türkistan bayrağı, içinde ay ve yıldız bulunan Gök (mavi) bayraktır.
5. Devlet arması Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti tarafından onaylanan Armadır.

ÖNERİLER

Teşkilat temsilcileri ve Şura katılımcıları sıradaki önerileri ortaya koydu.

1. Teşkilat çıkarlarının Milli menfaatten ayrı tutulması.

2. Teşkilatların zayıf ve güçlü yönlerinin iyi bir analizi ve diğer kuruluşların tamamlayıcı olarak görülmesi, Avantaj ve dezavantajlarının belirlenmesi

3. Kuruluşlara arasında karşılıklı saygı duyulması. Çeşitli Sorunları Yüz yüze çözebilecek vaziyetin şekillenmesi, dayanışma kapsamını daha da genişleterek bir sonraki Doğu Türkistan Milli Birlik Şurasına Doğu Türkistan'daki Kazak, Kırgız, Özbek ve diğer halklarımızın temsilcilerini dahil etmek.

4. dayanışma içinde ortak alınan kararların ortak uygulanması.

Dünya Doğu Türkistanlılar Kardeşlik Buluşması ve 3. Doğu Türkistan Milli Birlik şurası 26-28 Eylül 2020 tarihleri arasında Türkiye'nin başkenti Ankara'da başarıyla sonuçlandı.

Şurada alınan kararların ve taslak kararların eksiksiz uygulanması ve bunun Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için atılan önemli adımlardan olması, katılımcı Teşkilat liderlerinin, kanaat önderlerinin, aksakallıların, araştırmacı, akademisyen, dini ulema ve aydınların ortak umududur. Yüce Allah'tan bizi bu mübarek gaye peşinde koşanlardan ve maksadına erenlerden eylemesini diliyoruz.

TÜRK VE İSLAM DÜNYASININ DOĞU TÜRKİSTAN'DAKİ SOYKIRIMA SÜKUT AYIBI

Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA

(Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi)

Doğu Türkistan'daki Müslümanlara yapılan başta soykırım olmak üzere her türlü zulüm, tecavüz, işkence uygulamaları yeri göğü inletmektedir. Buradaki nüfusun önemli bir kısmı Uygur Türkü olup Kazak, Kırgız, Özbek ve diğer Türk boyları mensupları da bulunmaktadır. En az üç bin yıldır Doğu

Türkistan Türk yurdu olup Uygur dışındaki farklı Türk boylarının yakın asırlarda buraya yerleşmesinin hazin hikayeleri bulunmaktadır. Geçen süre içinde hepsi Müslüman Türkler olarak kaynaşmıştır. Binlerce yıl, bu soydaşlarımız Çinlilere karşı savaşmışlar, dönem dönem Çin Türkistan'ı hakimiyeti altına almış veya Türkler Çin'i kısmen veya tamamen yönetmiştir. Fakat önemli tarihi gerçek Çinliler binlerce kilometre uzunluktaki Çin Seddi'ni Türklere karşı yapmıştır. Buna karşın Bilge Kağan ise "Çinlinin yumuşak ipeği, tatlı dili sizi aldatmasın" tarihi uyarısında bulunmuştur. Doğu Türkistan'ın belli başlı şehirleri: Kaşgar, Aksu, Hoten, Turfan, Tarım, Urumçi (Beşbalık), Kumul, Gulca.. Köy isimlerine baktığımızda Türkiye'nin veya Azerbaycan'ın herhangi bir vilayetinde olduğunuzu zannedersiniz. Komünist Çin burayı işgal ettikten sonra adı

ni Sincan (yeni ülke) adını koymuştur. Doğu Türkistan'ın resmi adı "Sincan Uygur Özerk Bölgesi" dahi bu bölgenin işgal altında olduğunun delilidir.

Uluslararası Hukuk, Sömürge altındaki ülkelere ve halklara kendi geleceğini belirleme hakkını tanımıştır. Bu hakkın konusu Asya ve Afrika'daki sömürgeleşmiş halde Müslüman Türkler mahrum bırakılmıştır. Wilson'ın 14 ilkesinde Çarlık yönetiminden Bolşevik rejimine geçişte Türklerin Sovyet idaresinde kalacağı belirtilmiştir. Ancak Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Türk cumhuriyetleri bağımsızlıklarını kazanabilmiştir. Çin'den çıkan biyolojik virüs gibi bu baskı rejiminin sosyo-ekonomik virüslerinin de dev diktatörlüğü paramparça etmesi beklenmektedir. Buna karşın Trump'ın hesapsız, öngörüsüz Çin düşmanlığı belki de ömrünü uzatmaktadır.

Belirtmek gerekir ki günümüz uluslararası sisteminde, Doğu Türkistan'ın Çin'den bağımsızlığı hayal mesabesinde. Bir dönem Sovyetler Birliği'nin dağılması hayal bile edilemezdi. Bununla beraber Çin yönetiminin Müslüman Türklere uyguladığı soykırım ve

diğer insanlık suçlarına karşı her devletin hatta her kişi ve kuruluşun günümüz şartlarında yapabileceği birşeyler vardır. Öncelikle bu yönde iradeyi ortaya koymak, hukuk ve siyaset yollarını kullanmak gerekmektedir. Doğu Türkistan'da on milyonlarca Müslümana yapılan işkencenin mahiyeti konusunda Çin resmi belgeleri dahi yeterli bilgiyi vermektedir. Bilişim ve iletişim çağında, Çin yönetimi, mesela Türkiye'deki Uygurların akrabalarını ziyaret etmesini, hatta telefonla görüşmesini imkansız kılmıştır. Kapalı hapisane durumundaki ülkede bağımsız kuruluşların araştırmalarına müsaade edilmemektedir. Türkiye'de ikinci ve üçüncü nesil dikkate alındığında yüz binlerce Uygur, akrabalarının hayatta olup olmadığını dahi bilememektedir. Binlerce öğrenci, annesi veya babasıyla en son üç veya beş yıl önce görüşebilmiştir. Türkiye'de önde gelen üniversitelerde Konfüçyüs enstitüleri üzerinden Çin propagandası yapıldığı halde Doğu Türkistan şehirlerinde tek Yunus Emre Enstitüsü açılmasına izin verilmemiştir. Dış Türkler Başkanlığı burs komisyonu, bursiyerlerini seçmek üzere her ülkeye gidebildiği halde

Doğu Türkistan kapalıdır.

Müslümanların maruz kaldığı işkence, tecavüz ve soykırımı uygulayan Çin yönetiminin on binlerce görevlisi bulunmaktadır. İnsanı insanlığından utandı-

ran vahşetlerden yönetimdeki görevliler de vicdan azabı duyarak bunları ifşa etmek zorunda kalmaktadır. Bu itiraflar ve görsel mesajlarla son gelişmelerden haberdar olmaktadır. Son olarak görevli bir doktor Uygur hamile kadınlara hangi vahşi metotlarla kürtaj yapıldığını anlatmaktadır. Zorla kürtaj, zorla kısırlaştırma ve rahimlerin alınması da dahil olmak üzere en az 500-600 Müslüman kadına yönelik operasyonda görev almış bu doktor da insanlığından utanmıştır. Verilen emirle çöpe atmak zorunda bırakıldığı bebeklerin aslında hareket ettiklerini haykırmaktadır. Türkiye'deki başta öğrenciler olmak üzere bazı Doğu Türkistanlıların Çin'e teslim edileceği iddiasını muhalif eski başbakanın duymasaydı dikkate almazdık. Uygur önde gelenlerinin böyle bir bilgisi olmadığını memnuniyetle öğrendik. Bununla beraber bir süre önce Tacikistan pasaportuyla Türkiye'de oturma izni almış olan Zinnetgül Tursun, Çin'in talebi üzerine iki kızıyla zorunlu olarak Bişkek'e gönderilmiş; Bişkek havaalanına inince bekleyen görevliler zorla Çin'e götürmüştür. Ve bugün Zinnetgül Tursun ve iki minnacık kızının nerede olduğunu kimse bilmiyor. Bu gibi hadiseler mesela Pakistan'da, Mısır'da, Türk cumhuriyetlerinde daha sık yaşanmakta, Çin'in talep ettiği kişiler derhal paketlenerek Çin'e gönderilmekte ve her şey bitmektedir.

Sırp kasabı Miloşević'in tutuklanması ve yargılanması sürecine öcülük eden Geoffrey Nice, Uygur halkına yönelik

vahşet ve soykırımın araştırılması konusunda adli bir süreç başlattı. Esasen Avrupa ve Amerika'da gerek hükümetler gerekse STK'lar nezdinde birçok girişim bulunmaktadır. Bunların önemli ölçüde yükselen Çin'in ekonomik tehdidi boyutu bulursa da soykırım ve insanlık kaygısının da etkili olduğunun birçok örnekleri bilinmektedir. Bu girişimler arasında Türk ve İslam dünyasının yer almaması ayıbına bir an önce son verilmelidir.

Sayısı 50'yi geçen Doğu Türkistanlı dernek yetkililerine resmi görevlilere ve siyasi parti birimlerine daha sık uğramalarını, sorunlarını anlatmalarını önerdim. Son olarak büyük bir dosya ile Ankara'da önemli bir birime giden ekibin görüşmesinin özeti: "Yetkililer bizi dikkatle dinledi. Tek kelime konuşmadı. Verdiğimiz dosyaları ve sunduğumuz önerileri hiçbir şekilde dikkate almadı."

Zulmün payidar olamayacağı bir dünyada "nasıl olsa birşey yapılamaz" diye susmak vebaldir. Bu ağır vebali siyasi parti yetkililerine ve görevlilere özellikle hatırlatıyorum. Bu faciyanın farklı boyutlarını tekrar tekrar yazmaktan ve her zeminde dile getirmekten bıkmamak gerek. Bir yalan ve iftira üzerine bina edilmiş Ermeni soykırım iddialarının nasıl bıkmadan, usanmadan diplomaside, akademide, medyada katlanarak anlatılmasından ders almak gerekmez mi?

ÇİN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNE DAİR

Doç. Dr. Ömer KUL

(İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi)

Asya'nın hatta dünyanın hem coğrafi, hem nüfus hem de ekonomi bakımlarından en büyük devletlerinden ikisi Çin ve Hindistan.

Tarihleri ise son bağımsızlıkları hariç birbirinden farklı. Çin, Türkler, Mançu

ve Moğollar hariç istila ve işgal edilmemiş, başka milletlerin yönetiminde pek yaşamamış. Hindistan ise bu son devletleri hariç hep bir başka milletin idaresinde yaşamış.

Çin'in bu anlamda kendine has devlet geleneği tarihi süreçte oluşurken, bu durum Hindistan'da yabancılara karşı aşırı bir güvensizlik ortaya çıkarmış. Bunu günümüz siyasi otoritelerinde olduğu kadar halk nezdinde de gözlemlemek mümkün. Bu durum yeni dünya düzeni kurma çabalarında önemli bir argüman olarak bundan sonra ki süreçte muhtemelen daha fazla görünür olacak gibi.

İki ülkenin tarihi ilişkilerini bilmek, bugün ve yaşananlarla bağlantılı olarak muhtemel yaşanacaklar noktasında bazı ipuçları verebilir. Bilhassa 2020

yılı Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında Çin-Hindistan sınır bölgelerinde yaşanan ve her iki taraftan onlarca askerinin hayatını kaybettiği sınır çatışmaları/kavgaları (silahsız, sopalı!), bölge ile ilgili “acaba 1962 yılındaki gibi iki ülkenin fiili savaşa girmesi durumunda bir dünya savaşı çıkabilir mi?” sorusunu akla getirdi ve bu güncel durum üzerine pek çok yorum yapıldı.

Peki, gerçekten bir Çin-Hindistan savaşı çıkabilir mi?

Veya Çin-Hindistan savaşının çıkması durumunda Asya-Pasifik bölgesi bundan nasıl etkilenir?

Böyle bir savaş durumunda dünyanın bölgede yaşananlara tepkisi ne olur? vb sorulara bu yazımızda cevap bulmaya çalışacağız.

Çin Hindistan savaşı çıkabilir mi sorusunun ipuçlarına iki ülkenin tarihi ilişkilerine bakarak bazı çıkarımları yakalanabilir.

Bilindiği üzere demokratik Hindistan neredeyse 100 yıllık bir sömürge döneminden sonra 1947’de bağımsız-

lığına kavuşan bir ülke. Bağımsızlık sonrası Pakistan ve Bangladeş’in Hindistan’dan ayrıldığı malum. Komünist Çin ise takriben 25 yıllık bir iç savaş sonrası 1949 yılında bağımsızlığını ilan etmişti. İki devletin benzer tek özelliği “ulus devlet” modelini kabul etmeleri ve bu bağlamda olmazsa olmaz olarak “sınırlarını korumayı ve sınırlarından taviz vermemeyi” “milli bir siyaset ve savaş sebebi” saymaları.

Bağımsızlık sonrası iki devletin başlangıçtaki hedefi ayakta kalabilmek adına bir nevi bağlantısızlar hareketi başlatıp, meşruiyet kazanabilmek için birbirlerini tanımaları olmuştu. İkili ilişkilerin, biraz da zorunluluktan, iyi gittiği dönem 1959 yılına kadar sürer. Bu sürede iki ülkenin kuruluş sonrası oturmamış devlet yapısı, kısa zaman sonra birbirlerine düşecekleri sınır meselelerini çözecek bir çalışmayı da yapmamalarını beraberinde getirmişti. Yani problemler sümenaltı edilmiş, zamana bırakılmıştı.

1959 yılında Çin Komünist Parti (ÇKP) yönetiminin Çin Halk Cumhuriyeti'nin beş özerk bölgesinden biri olan Tibet'teki uygulamalarının dayanılmaz hal alması üzerine ülkeden ayrılan Dalay Lama'nın Tibet'ten çıkıp Hindistan'a sığınması, iki devletin ilişkilerini kopma noktasına getirir. Gerilimin her geçen gün arttığı dönem 1962 yılına kadar sürer.

İkili ilişkilerdeki bu gerilim, ilişkilerin iyi olduğu dönemde sümenaltı edilen sınır anlaşmazlıklarını da gündeme getirir ve Ekim 1962'ye gelindiğinde iki ülke arasında ilk sınır çatışmaları Nepal-Tibet, Tibet-Hindistan (MacMahon sınırı) ve Doğu Türkistan-Keşmir (Aksai Çin) arasındaki bölgede vuku bulur. Bu üç bölgedeki yaşanan çatışmalardan Hindistan mağlup ayrılır.

Sınır anlaşmazlıklarının temelinde iki tarafın resmi görüşlerini birbirine diteklemek, müzakereden uzak bir tutum takınmak ve birbirlerini anlamaktan uzak görünmekte yatmakta. ÇKP yönetimine göre Tibet, 1949 sonrasında Çin Halk Cumhuriyeti sınırları içerisinde kalması dolayısıyla Hanedanlık

lar döneminden bu yana Çin'in hakim olduğu yerlerin kendi toprakları olduğunu, buna mukabil Hindistan ise, İngiliz sömürgesi dönemindeki sınırların geçerli olduğunu iddia etmekte.

1962 yılındaki çatışmalar 3. dünya harbini doğurabilecekken araya giren uluslararası güçler tarafları itidale davet ederek sükûnet bir nevi sağlanmıştı. Lakin ne Çin ne de Hindistan günümüze kadar iddialarından geri atmış değiller. Çin kendi çizdiği sınırların ki, Himalayaların Hindistan'a bakan eteklerinin dahi kendisine ait olduğunu bir oldu-bitti ile kazanmak derdindeyken, Hindistan ise bu oldu-bittiye ayak diremeye çalışmakta.

Bu durum iki ülkenin normal ilişki kurmasının önündeki en büyük engel olarak durmuş, zaman zaman tartışmalı bölgeler için düşük düzeyli çatışmalar yaşanmıştı. Mesela 2017'de Nepalde'ki problemlili Lap bölgesinde yaşanan çatışmayı buna örnek olarak vermek mümkün. Haziran 2020'de yine yaşanan çatışmaların sonucunda ise Hindistan, Doğu Türkistan'a yakın bölgede Çinli askerlerin ölümlüyle sonuçlanan bir arbede yaşattı. Operasyon sonucu yaşanan müzakerelerden ise hiçbir sonuç çıkmaması bölgede hem çatışmaların hem de sıcak gelişmelerin durmadığı anlamı taşımakta.

Yukarıda silahsız arbededen, sopalı, taşlı kavgalardan bahsetmiştik. Bunun sebebi iki ülke arasındaki 1963 yılı anlaşmasına göre sınır bölgelerindeki

askerlerin silah kullanmasının yasak olması dolayısıyla idi. İlk çatışmayı çıkaran Çinli askerler ellerindeki sopalarla 20 kadar Hintli askeri öldürmüş, karşılığında ise Hintli askerler atık davranarak Çinli askerleri öldürdükleri bir nevi mahalle kavgası yaşanmıştı.

Hindistan'ın iddiasına göre Çin, tartışmalı bölgelerde yol yapımı, hiberoptik kablolar düşeme, asker konuşlandırma, tahkimatlar yapma gibi hususlarda varılan mutabakatlara uymamakta, Çin ise Hindistan'ın mutabakatlara uymadığı gerekçesiyle Çin'in toprak bütünlüğünü korumak adına her türlü girişimi kullanmaktan geri adıma atmayacağını iddia ediyor.

Yine 1962 savaşından sonra yapılan anlaşmaya göre iki ülke problemlili sınır boylarından 20 km geriye çekilmeyi kabul etmişti. Buna mukabil her iki tarafın devriye güçleri iki ülkenin kendi tanıdığı sınırlarda devriye gezmeye devam etmekteydi. Bu durum yetki

alanları karmaşasına sebep olmakta, bazen devriye askerleri belirledikleri sınırlar dolayısıyla birbirlerinin olduğu iddiasında topraklara girebilmekte.

Bu bağlamda iki devletin resmi açıklamalarının gerçeği yansıtmadığını, beyanatların karşı tarafa mesaj vermek veya iç kamuoyunda bir algı oluşturmak üzerine kurulu siyasi demeçler olduğunu söylenebilir. Hal böyle olunca gerçek durum yerine bilgi kirliliği ile dolu beyanatlar ortalık dolaşır olmuş.

Her iki ülkenin sınır problemlerinde kendi görüşlerinde diretmesi ister istemez iki ülke kamuoyunda meselenin sahiplenilmesini, oluşturulan kamuoyu üzerinden de halkın konsolide edilmesine yol açmış durumda. Hal böyle olunca sınır anlaşmazlıkları iki ülkenin bir nevi milli ve taviz verilmemesi gereken problemi haline dönüşmüş. Hatta Hindistan'da sınır problemine bakış bir nevi seçim kazandırma araçlarından bir olmuş. Çin'de ise tek sesli

basın-yayım yoluyla halk istenildiği şekilde konsolide edilebiliyor ve bu durum ÇKP yönetimin halkı provoke etme aracı haline dönüştürülmüş. Hal böyle olunca sınır boylarındaki en küçük bir çatışma halkın tepkisine, halk tepkisi siyasilerin demeçlerine, siyasi demeçler de durumun ateşlemesine sebep olmakta, sonuçta meselenin git-tikçe gerginleşmesini beraberinde getirmekte.

Çin-Hindistan İlişkilerinin diğer boyutlarına da ayrıca bu bağlamda değerlendirmek meselenin çok boyutluluğunu anlamada faydalı olacaktır.

Çin ile Hindistan arasındaki kötüye giden ilişkileri sadece sınır problemlerine değil “stratejik rekabeti” de bağlamak gerekir. Her iki devlet kendilerini Güney Asya'nın en büyük devleti olarak görür. Bu büyük görme bölgede menfaat çatışmasını da beraberinde getirmiş durumda.

Bilindiği üzere her iki ülke yüksek teknoloji üretmekte, ürettikleri teknolojiyi de hemen hemen aynı pazarlara satmakta. Bu durum iki ülkenin pazar rekabetine girmesini de doğurmuş. Pazar ve bölgesel rekabet iki ülkenin hassas olduğu noktaları kaşımalarını veya hasımlarına destek olmaları yönünde bir siyaset ortaya çıkarmış. Bu manada Çin'in daha aleni faaliyetler içinde olduğunu söylemek mümkün.

Mesela Pakistan'ın Hindistan ile olan problemleri ve Keşmir sorunu gibi hususlarda Çin tamamen Pakistan'ın yanında yer almış, teknolojik, ekonomik, askeri ve lojistik olarak Pakistan, ÇKP yönetimi tarafından bir nevi Çin'in peyki haline dönüştürülmüş durumda. 1963'te Pakistan'ın Doğu Türkistan'a sınır olan bir toprağı Çin'e devretmesini Hindistan kabul etmemiş durumda.

Çin-Hindistan arasındaki bir diğer rekabet alanı Hint Okyanusu'nda cereyan etmekte. Çin, Hint Okyanusu'nu

kullanabilmek için, bilhassa Malakka Bozağı'na alternatif olarak Myanmar ve Kaşgar-Gwadar limanı bağlantısına Kuşak Yol kapsamında büyük önem vermekte. Bu yolların güvenliği için gayesiyle Çin, zikredilen bölgelerde askeri üsler kurmuş durumda.

Bu bağlamda Hindistan, kendisinin hem karadan hem de denizden kuşatıldığını düşünmekte. Kuzey'den, doğudan, Güneydoğu'dan olduğu kadar Hint Okyanusu tarafından da kuşatıldığını düşünen Hindistan, Hint Okyanusu'ndaki Çin'in faaliyetlerinden de doğal olarak rahatsız olmakta. Bu durum karşısında Hindistan son zamanlarda ise sadece dağlık sınır bölgelerindeki problemlerle alanlarda değil, deniz ve hava koridorlarında da askeri anlamda kendisini güçlendirme gayretine düştü. Fransa'dan alınan uçakları, Rusya'dan alınan füze sistemlerini, ABD'nin silah ve teknoloji yardımındaki sınırsız desteğini bu açıdan değerlendirmek ilişkilerin ve bölgedeki durumun anlaşılmasında faydalı olacaktır. Bu bağlamda Hindistan süper güç olabilmenin en önemli adımlarından bir olarak Hint Okyanusu'na sahip çıkma geleneğini kuruluşundan itibaren dillendire gelmiş ve anlaşılabilir bu bölgedeki stratejik kazanımlarını kaybetmemek adına da ciddi adımlar atmaktadır.

Çin-Hindistan rekabetinin gözle görüldüğü bir diğer alan ise Afrika'dır. Bilindiği üzere Afrika'ya en büyük yatırımı yapan ülke Çin. Bu durum bölge üzerinde ilişkilerini geliştirmek iste-

yen diğer ülkelerin yakından takip ettiği bir hal almış durumda ama Çin'in Afrika'daki kazanımları ciddi boyutlara ulaşmış vaziyette. Afrika'daki Çin yayılcılığı, Afrikalıları ise rahatsız edici bir duruma gelmiş, "beyaz adamdan" sonra bölgeye hızlı bir giriş yapan "sarı ırkın" "beyaz adama" "rahmet okutan" uygulamalarına her geçen gün tepkilerin de artmasını doğurmuş.

Bilindiği üzere Afrika'da Çin gibi Hindistan, Brezilya, Japonya, Fransa, ABD ve Türkiye de yatırım yapmakta. Bu bağlamda yakın gelecekte Afrika'da Çin-Hindistan, Çin-ABD, Çin-Fransa rekabeti yanında Çin-Türkiye rekabeti de gözle görünür bir hal alacak, rekabetin yakın gelecekte daha da artacağına ve durum ilişkileri sorgulamayı da beraberinde getirecektir.

Çin-Hindistan rekabetinin bir diğer alanını Batılıların "Orta Asya" dediği Türkistan coğrafyası oluşturmaktadır. Yani Pakistan'ın kuzeyinde ve Türk Cumhuriyetlerinin olduğu bölgeler Çin-Hindistan rekabetinin hissedilir hale geldiği bölgeler. Çin'in zikredilen bu bölgelerdeki yayılcılığı herkesin malumu. Hindistan'ın da rekabet alanı olarak bölgeye gözünü diktiğini söylemek mümkün. Zikredilen alanlarda

da Çin'in Hindistan'a göre ciddi bir farkla önde olduğu söylenebilir. Çin'in Türkistan coğrafyasındaki kazanımlarını Şangay İşbirliği Örgütü üzerinden elde ettiğini de ifade etmek gerekir.

Malum olduğu üzere Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında Çin ilk olarak "Şangay Beşlisi" adıyla bir oluşum kurmuş ve amacını da Sovyet sonrası ortaya çıkan bağımsız Türk devletleriyle olan sınır problemlerini çözmek amacına matuf bırakmıştı. ÇKP yönetiminin hakkı olmayan hatırı sayılır toprağa Şangay Beşlisi görüşmeleri ile sahip olduğunu da bu vesile ile ifade edelim. Zamanla Şangay İşbirliği Örgütüne dönüştürülen yapı Çin'in bugün geldiği noktanın domino taşını oluşturmuş, bir nevi yeni bir pakt ortaya çıkarmıştır. Rusya'nın yönlendirmesiyle Şangay İşbirliği Örgütü'ne Hindistan girmek istediğinde Çin buna mani olmak için çok uğraşmıştı. Rusya ise Hindistan'ın örgütte olmasına diretince Çin, Pakistan'ın da olmasını da

diretir. Böylece her iki ülke aynı anda Şangay İşbirliği Örgütü'ne girmiş olur.

Hindistan kendi güvenliğinin bilhassa Afganistan'dan başlayacağını çok iyi bilmekte. Bu durumu lehine çevirmek isteyen Hindistan bir taraftan Pakistan'ın bölgedeki etkinliğini kırmak, bilhassa cihatçı gruplara desteğini kesmek amacıyla Tacikistan ve Özbekistan ile sıkı ilişki içerisinde.

Bölgenin Hindistan açısından bir diğer özelliği enerji nakil hatlarına sahip olmak ve kontrol etmek acını taşımakta. Hindistan Orta Asya enerji koridorunun kendi üzerinden Hint Okyanusu'na akıtılarak buradan dağıtılması yönünde 2000'li yıllardan itibaren, bir nevi Amerikan projesi olarak girişimlerde bulunmuştu. Lakin ABD, 11 Eylül saldırıları sonrası dünya siyasetini dizayn etme noktasında yöntem değiştirince bu yöndeki hedefler akim kalmıştı.

Yine bilindiği üzere Çin ve Hindistan enerjide dışa bağımlılığı en fazla olan iki ülke. Bu ihtiyacın giderilmesi ve sürdürülebilir olması her iki ülkenin bu noktada da ciddi bir rekabetin içerisinde olmalarına yol açmış. Sınır problemlerinden ekonomik rekabete, enerji ihtiyacının karşılanmasından teknolojik üretim ve pazarlardaki rekabet her iki ülkenin zaman zaman yakın çevrelerinde olduğu kadar farklı ve uzak bölgelerde de karşı karşıya gelmesine zemin hazırlamakta. Bütün bu görünen ilişkileri olumsuz etkileyen gerçekler ortada iken iki tarafın meselelerini sükunet içerisinde konuşup halledebilecek bir mekanizmadan da yoksun olduklarını söylemek doğru bir tespit olacaktır. Bu durum sınır çatışmalarında olduğu gibi zaman zaman sıcak çatışmaların yaşanmasını doğal hale getirmekte.

Çin-Hindistan rekabetinin ABD ve diğer bölge devletlerinin durumuna dair değerlendirmeler yakın gelecekte yaşanacaklara bölge ülkelerinin tavrını görmek açısından da bazı ipuçları verebilir.

Çin-Hindistan sınır çatışmalarının uzun aradan sonra tekrar gündeme gelmesi aslında Çin yayılmacılığının gözle görülür bir hal alması üzerine ortaya çıktığını söylemek yanlış olmayacaktır. Çin tarafından çevrildiğini hissedilen Hindistan kadar, Çin'in yayılmacı politikalarından rahatsız olan başta ABD olmak üzere diğer bölge devletleri işbirliğini arttırma yoluna gitmiş, taraf olan tüm devletler milli menfaatleri gereği Hindistan ile stratejik, ekonomik, siyasi veya kültürel ilişkiler kurma yolunu gitmiştir. Bu türden ikili ilişkiler geliştirme hareketlerine Çin-ABD rekabeti sonrası üst düzeyden yeni bir taraf dahil oldu diyebiliriz. Trump'la beraber ABD öncülüğünde, Hint-Pasifik stratejisi geliştirilmiş ve bölgedeki müttefiklerin birlikte hareket etmesine özel önem verilmeye başlanmıştır.

Anlaşıldığı kadarıyla bu stratejiye sadece ekonomik çıkar ve işbirlikleri değil, savunma ve güvenlik ile ilgili durumlar da dahil edilmiş. Bu durum ABD'nin Hint Okyanusu-Pasifik bölgesinde çıkarlarına Hindistan'ı da dahil etmesi anlamı taşımaktadır. Görünen ABD sadece ticaret savaşları üzerinde değil, Hindistan üzerinden de Çin'e bir başka baskı kurma cephesi ortaya çıkarma hedefinde başarılı olmuş durumda. ABD Dışişleri Bakanı Pompeo'nun Türk Cumhuriyetlerini ziyareti akabinde Trump'ın Hin-

distan'da 110 bin kişilik bir statta halka hitap etmesi ve buradaki demeçlerini dikkatlice okumak bölgede kurulan yeni ittifakları görmek açısından ciddi ipuçları ile doludur.

Bütün bu yaşanan konular iki ülke arasında ciddi bir savaş olup olmayacağı sorusunu akla getirebilir. Kanaatim böyle bir savaşın başlaması için daha erken olduğu yönündedir. Henüz “vekalet savaşları” hem Çin hem ABD hem Rusya vs. devletler eliyle yürütülmekte, sınırlı da olsa hedefledikleri amaçlarına ulaşmada halen daha etkili birer maşa rolünü görmekte. Bir diğer husus ise ekonomik zorlamalar her devletin altından kalkabileceği bir durum olmaması dolayısıyla, tahribatı çok fazla olabilecek fiili savaş yerine yalnızlaştırma, ekonomik sıkışıklık oluşturma, vekalet savaşlarını kullanma gibi argümanların yeni dünya düzeni oluşturulurken henüz tedavülünden kaldırılmak istenmediğini göstermekte. Şayet bu argümanlardan netice alınamayacaksa, son hamlenin fiili bir savaş olacağını da unutmamak gerekir. Yine kanaatim odur ki, fiili bir dünya savaşı çıkacaksa ki, bunun ihtimali hiç de az değil, bu savaş Çin ve çevresinde vuku bulacaktır.

Fiili bir savaşın ertelenmesinin doğal ve makul birçok sebebi bulunmakta. Mesela iki ülkenin elinde nükleer silahların olması, füzelerinin birbirini vurabilecek menzil ve güçte bulunması, Çin'in Himalaya dağ silsilelerinin doruk noktalarına hakim olup bura-

lardan saldırılar düzenlemede avantajları, stratejik noktalara kara ve tren yolları ağı üzerinden kısa zamanda konuşlanma, Doğu Türkistan'ın Hoten şehrindeki askeri üssünden kara ve hava birliklerini kaldırma gibi caydırıcılıkları bulunmakta. Buna mukabil Hindistan'ın yükselen güç olması, batı tarafından destekleniyor olması, yine batı tarafından Çin'e karşı çıkışlar iki gücün konvansiyonel bir savaşa girmesini dengede tutabilir. Sınır çatışmaları ise daha da şiddetlenebilir.

Yaşanan bu gelişmeler mutlaka Çin tarafından da ciddi takip edilmekte. Gelinen noktada Çin açısından 1962'ye benzer bir şekilde Hindistan'a küçük de olsa bir ders verip önümüzdeki 30 yıl rahat hareket etme noktasında bir strateji geliştirilmişse benziyor. Her iki tarafın, kaçınılmaz son olabilecek ciddi bir savaşın, son 30-40 yıldaki kazanımlarını heba edebileceğini gördükleri kanaatindeyim. Lakin tarihi bir hakikat dünyanın süper gücü olmanın ciddi bir savaştan geçtiğini, Çin'in de buna hazırlandığını hatırdan çıkarmamak gerekiyor.

Böyle bir savaşın çıkması durumunda, 1962’de olduğu gibi, ABD ve İngiltere, Rusya’ya yakınlığına rağmen, Hindistan’ı destekleyecektir. Yani bizdeki birilerinin iddia ve hayal ettiği gibi bir Rus-Çin dostluğu değil, Rus’un unuttuğu tarihi düşmanlığın devam ettiği, dahası Türkistan coğrafyasındaki yayılmacı siyasetinden Moskova’nın ciddi rahatsızlık duyduğu hatırdan çıkarılmamalıdır. Sadece İngiltere ve ABD’nin değil Rusya’nın olası bir savaş durumunda, ikili ilişkileri üst düzeyde olan Hindistan’dan yana tavır alacağı öngörülmekte. Hint ordusunun silah sistemlerinin hem NATO hem de Rus uyumlu ve karışık olmasını da ayrıca bu açıdan değerlendirilmelidir.

Çin-Hindistan çatışmalarında Pakistan’ın, şayet Çin bir talimat vermediyse, sessiz kalacağı kanaatindeyim. Buna sebep olarak çıkabilecek olası büyük bir savaştan Çin’den daha fazla Pakistan’ın zarar görebileceği gerçeği-

ni söylemek mümkün. Ayrıca Batı tarafından Pakistan’ın baskılanabileceğini hatırdan çıkarmamak gerekir. Mesela 1998’de Pakistan ve Hindistan nükleer silah denemesi yaptığından Batı tamamen Pakistan’ın karşısında bir tutum sergilemişti. Pakistan’ın içindeki huzursuzlukları; eyaletlerin merkezden rahatsızlığı, Belucistan’ın durumu gibi Afganistan ile problemleri de gündeme getirilebilir. Bu olumsuzlukları kayıyabilecek bir Hindistan, Pakistan’ın kapı komşusu durumda. Bu açıdan da Pakistan böyle bir savaştan da sınır çatışmalarına taraf olmaktan da uzak durmayı yeğleyecektir.

Olası bir savaş durumunda veya mevcut durumla alakalı tavrı merak edilen ülkelerden birisi de Japonya’dır. Çin-Japon tarihini bilmek bu konuda sağlıklı yorum yapmayı kolaylaştıracaktır. Muhtemelen Çin-Japon tarihi düşmanlığı uzun zamandır bir Hint-Japon ittifakı ortaya çıkarmış durumda.

Bu ittifak ciddi bir stratejik işbirliğini de beraberinde getirmiş. Stratejik işbirliği içerisinde ise ekonomi, teknoloji ve ticaret bulunmaktadır. II. Dünya savaşı sonrası silah yapımını durduran ve silah şirketlerinin faaliyetlerini askıya alan Japonya’nın son dönemlerde bazı şirketlere ağır silah üretimi izni çıkarması da bu bağlamda değerlendirilmelidir. ABD’nin bu alanda Japonya’ya verdiği desteği Japonya’nın Hindistan ile de paylaştığı zaten bilinmekte.

Bu işbirliğinin Çin'e ve Çin'in bölgedeki yayılcı siyasetine karşı olduğu da herkesin malumu. Olası bir savaş halinde Japonya'nın Hindistan'a her türlü desteği verebileceği kabul edilebilir.

Japonya, Hindistan, Almanya ve Brezilya'nın BM Daimi Güvenlik Konseyi'ne girme talepleri bulunmakta. Japonya ve Hindistan'ın bu isteklerine ise karşı çıkan ülke ise Çin. Bu durum Japonya ve Hindistan'ı yakınlaştırırken Çin'e karşı bir cephe de ortaya çıkarmış durumda. Uzakdoğu Aya'da Çin'e komşu veya çevre ülkelerden Çin lehine hareket edebilecek Kuzey Kore, mecburen Pakistan ve Myanmar hariç bir ülke gözükmemektedir. Kamboçya, Vietnam, Malezya, Endonezya, Singapur ve daha güneydeki Avustralya'yı da buna eklemek mümkün.

Olası bir Çin-Hindistan savaşında bölge ülkelerinin bu duruma kayıtsız kalması da mümkün görünmemektedir. Buna Batılı ülkelerin de dahil olması kaçınılmaz durmaktadır. Evet, biraz daha böyle büyük bir savaş için erken denilse de, akli başında her devletin bu minvalde hazırlık yaptığını da gözden kaçırmamak gerekir.

Burada gözden kaçırılmaması gereken, belki de Çin-Hindistan savaşından önce ortaya çıkabilecek bir savaş alanı Güney Çin denizi gibi durmakta. NATO'nun deniz kuvvetlerinin büyük çoğunluğu-

nun bölgeye kaydırılmış olması ciddi takip edilmesi gereken bir durum. Güney Çin denizindeki sıcak çatışmada tarafların ABD, Çin ve Tayvan olduğunu, bir gecede ABD tarafından devletsiz bırakılan Tayvan'ı, bölgedeki kazanımlarını kaybetmemek adına, her şartta destekleyeceğini hatırdan çıkarmamak gerekir. Çin'in 2022'de Tayvan'ı Çin'e dahil etme ve "tek Çin" idealini gerçekleştirmek amacına matuf ajandası bölgeyi Hindistan-Çin savaşından önce Tayvan boğazında karıştırabilir. Tayvan gerilimi ABD ve batının her anlamda Çin'e karşı Tayvan'ı desteklemeyi beraberinde getirebilir.

Bu anlamda yakın zamanda gözle görülür bir şekilde ilerleme kaydeden Hindistan ile Tayvan ilişkilerine de ayrı bir parantez açmak gerekir. Tayvan Boğazı savaşının çıkması durumunda

Hindistan'ın burada Tayvan'dan yana tavır alacağı rahatlıkla söylenebilir.

Çin-Hindistan ilişkilerinde problemli alanlardan birisi de Çin'deki büyük şirketlerin Hindistan'a kayma ihtimali. Gerçi bu konuda bir özeleştirme yapıp büyük bir fırsatı ülke olarak kaçırmakta olduğumuzu da buraya not düşelim. Çin virüsü ve ABD-Çin ticaret savaşlarının bir sonucu olan büyük şirketlerin Hindistan'a kayma durumu Çin'i ciddi rahatsız etmekte dahası ekonomik anlamda zorlamakta, yakın gelecekte de ciddi sıkıntılar çıkaracak boyuta ulaşacak potansiyeli barındırmakta. Çin pazarından sermayenin çıkması Çin'i sektöre uğratması kaçınılmaz durumdur. Buna rağmen son 30 yıllık kazanımlarında Çin bu olumsuz durumlar için de hem ekonomik hem sosyolojik hem de psikolojik bir hazırlık yapmışa benzemektedir. Lakin bu hazırlıkların Çin'i, bunca dışa bağımlı ve sürdürülebilir bir ekonomide yıllık en az %6 büyüme olmadığı takdirde ki, İMF ve Dünya Bankası verilerine göre Çin'in 2020 büyüme rakamları %3-3,5 olarak telaffuz edilmekte, ciddi sosyal problemler yaşayacak olma ihtimali, zorlayacaktır. Tehlike çanlarının Çin için çaldığını en fazla ÇKP elitleri hissediyordur. Zaten Çin ekonomisinin idaresi noktasındaki fikir ayrılıklarının da varlığı her geçen gün biraz daha gün yüzüne çıkmakta, bu durum ÇKP yönetiminin fikir ayrılıkları yaşadığı izlenimi uyandırmaktadır.

Sermayenin Hindistan gibi Vietnam, Malezya ve Endonezya gibi ülkelere

taşınmaya başladığını da gelişmeleri takip edenler bilmekte. ABD'nin kendi eliyle Sovyet Rusya'ya karşı büyüttüğü, büyürken de Rusya'ya azılı düşmanlık eden ÇKP yönetimi aslında geçmişte ve günümüzde ettiklerinin ürününü yakın gelecekte acı tecrübelerle alacağı benziyor. ABD'nin ya sermayeyi getirin ya da Çin'de üretilen ürünlere yüksek vergi koyma restine karşılık ortaya çıkan durum Çin'i olduğu kadar Çin'e sermayelerini kaydırmış büyük şirketleri de zor durumda bırakmışa benziyor. Bu şirket sahiplerinin Çin'den yana hareket etmelerini beklemek muhtemelen abesle iştigal olacaktır. Çin'den çıkan veya çıkmayı kabul eden firmalara özel imtiyazlar veren Japonya gibi ülkelerin de varlığı artık malum. Bu fırsatı ülke olarak, lojistik, jeopolitik ve jeostratejik avantajlarımıza rağmen kaçırdığımızı üzülerek söylemeliyim. Daha fazlasını yapabiliydik.

Görünen o ki dünyayı yöneten siyasi-ler, freni boşalmış bir kamyonun direksiyonunda hazin sonu hazırlamakla meşgul. Çok zor günlerin insanlığı beklediğinin bilinciyle, o günlere teze elden hazırlanmamızı tavsiye etmekten başka da çaremiz yok. Sonumuz hayrola...

ÇİN, TÜRK VATANDAŞI UYGUR AKADEMİSYENİN 4 KARDEŞİNE HAPİS CEZALARI VERDİ!

Türk vatandaşı Uygur Türkü Doç. Dr. Erkin Emet'in dört kardeşi, Çin yönetimi tarafından 11 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Doç. Dr. Emet, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ve Dışişleri Bakanlığına mektup yazarak diplomatik ve hukuki yardım talebinde bulunduğunu söyledi.

Dünya Uygur Kongresi Başkan Yardımcısı, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih Coğrafya Fakültesi (DTCF) Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyat Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Erkin Emet, 21 Ağustos 2020'de Yeniçağ Tv'ye açıklamalarda bulundu.

Türkiye'ye 1989'da gelip 1997'de Türk vatandaşlığı alan Emet, kardeşleri için Cumhurbaşkanı Erdoğan'a ve Dışişleri Bakanlığı'na konuyu anlatan

bir mektup yazdığını söyleyerek, "Devletimden yardım istiyorum" dedi. Emet'in 4 kardeşi hakkında (Nurnisa Emet, Mehmet İbin Emet, Emer Emet, Enver Emet) "terör örgütüne destek sağlamak ve terör örgütü mensubuna destek" olmak suçlamasıyla iddianame hazırlandığı, Sincan Uygur Özerk Bölgesi Halk Teftiş Mahkemesi Kaşgar Şubesi tarafından 3 kardeşe 11 yıl abla Nurnisa Emet'e ise 14 yıl hapis cezası verdi.

Çinli Yetkililerden "Şi Cinping'e Küfür" İddiası

Emet, kardeşlerine hapis cezalarının verilme nedeninin Doğu Türkistan'daki Uygur Türklerini sindirme politikası ve kendisinin Türkiye'de Çin aleyhinde konuşmasının engellenmesi olduğunu söyledi. Uygur Türkü akademisyen, Çinli yetkililerin güya Çin Devlet Başkanı Şi Cinping'e hakaret ettiğini öne sürdüğünü belirterek, "Çinli yetkililere göre devlet başkanına hakaret etmişim böyle bir şey asla yok, Çin'in tek derdi Doğu Türkistan'da yaşayan Uygur Türklerini sindirmek. Konu hakkın Çin Emniyet Müdürlüğü, Türk yetkililerden belge talep etti, bugüne kadar yazdığım tüm makaleler, ver-

diğim röportajlar dosya halinde Çin'e teslim edildi, hiçbir suç unsuru tespit edilmediği için bana yapamadıklarını kardeşlerime yapıyorlar onları zaten 20 senedir görmüyorum, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ve Dışişleri Bakanlığı'na mektup yazdım" diye kaydetti.

“Çin Yönetiminin Türkiye'ye İftirası”

Doç. Dr. Emet, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yazdığı mektupta sözlerini “Çin Halk Cumhuriyeti Teftiş Mahkemesi tarafından haksız ve hukuksuz şekilde 11'er yıl hapis cezası alan kardeşlerim için sizden diplomatik ve hukuki yardım talep ediyorum” ifadeleriyle başladı.

“Devletimizin yetkili makamlarınca araştırılıp, adı geçen kardeşlerim ve akrabalarımıza bu hususta yardım edilmesini; Çin Halk Cumhuriyeti yetkili makamları ile temasa geçilip, mağdur-

ların ahvalinin sorulması ve yapılan hukuksuz ve insan haklarına aykırı kararın düzeltilmesi için diplomatik ve hukuki çaba sarf edilmesini saygılarımla arz ve talep ederim” diyen Emet, kendisinin herhangi bir terör örgütü ile teması olmadığını belirterek, “Uluslararası hukuk ve Türk hukukuna göre hiçbir şekilde terör örgütleri ile şahsımın temas halinde olmadığı, devletimizin bütün kurum ve kuruluşları tarafından açıkça bilinmekte olup, hakkımda bu yönde adli veya idari hiçbir soruşturma mevcut değildir. Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde Doçent unvanı ile devletimizin bir kamu görevlisi olarak görev yapan şahsıma böyle bir ithamda bulunmak, Çin Yönetiminin, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne bir iftirası olarak görülmelidir” diye belirtti.

Kardeşlerinin Alınkonulduğu Hapishaneleri de Yazdı

Doç. Dr. Emet, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yazdığı mektupta kardeşlerinin aldığı cezaların bilgisiyle birlikte hangi hapisanelerde tutulduklarını da belirtti. Uygur Türkü akademisyen, "Mağdurlardan Kız Kardeşim Nurnisa Emet ile Enver Emet, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Uygur Özerk Bölgesi Kâşgar Vilayeti Yopurga Nahiyesi Hapishanesinde tutulmaktadır. Mağdur Abim Memetimin Emet ile Enver Emet, Kâşgar Vilayeti Yopurga Nahiyesi Peylo Hapishanesinde tutulmaktadır" diye yazdı.

Erkin Emet: Hedef Gösterilmemdeki Amaç Bizi Susturmak

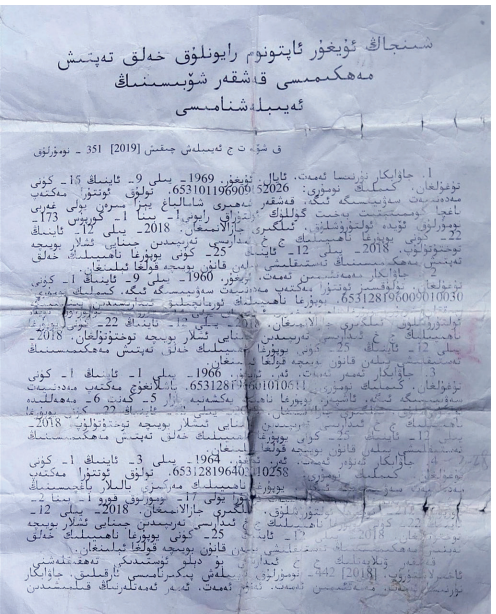
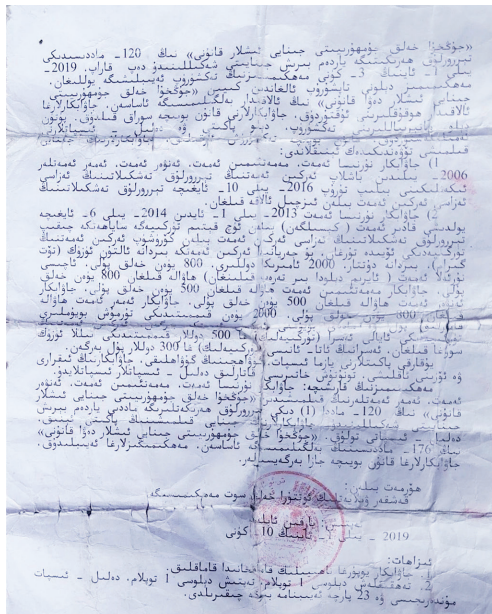
Daha önce Emet, 2019 eylül ayında Kırım Haber Ajansı'na (QHA) verdiği bir demeçte, Doğu Türkistan'da Çin yönetiminin kendisini "terörist" olarak ilan etmesi hakkında, "Hedef gösterilmemdeki amaç bizi susturmak" demişti.

"Doğu Türkistan'da Yaşananları Anlatmaya Çalışıyoruz"

Alınan bu skandal kararlar, Doğu Türkistan halkına psikolojik bir mesaj ve-rilmek istendiğini dile getiren Emet, Çin yönetiminin, başta yaşanan insan hakları ihlalleri olmak üzere Uygur Türklerinin meselesini Türkiye ve dünya kamuoyunda anlatmalarından rahatsızlık duyduğunu vurgulamıştı.

"Ben Hiçbir Terör Teşkilatına Üye Değilim"

Doç. Dr. Erkin Emet, "Ben hiçbir terör teşkilatına üye değilim. Biz haklı davamızı, işgal edilmiş Doğu Türkistan toprağını, dünyaya ve Türkiye kamuoyuna kalemimizle anlatmaya çalışıyoruz. Bütün yasal yollarla hakkımı arayacağım gerekirse uluslararası mahkemelere de başvuracağım" ifade-lerini kullanmıştı.

ÇİN YÖNETİMİ, ARAMA MOTORLARININ HARİTALARINDA UYGUR TOPLAMA KAMPLARINI KARARTIYOR

Çin hükümetinin Doğu Türkistan'da Uygur Türklerine yönelik kültürel soykırım ve asimilasyon amacıyla kurduğu toplama kamplarına dair yürütülen çalışma, bu bölgelere dair yeni bilgileri açığa çıkardı.

Coğrafi veri analisti ve mimar Alison Killing, gazeteci Megha Rajagopalan ve dijital güvenlik uzmanı Christo Buschek'in iki yıllık titiz incelemelerine dayanan ve BuzzFeed News'te yayımlanan makale, Çinli arama motoru Baidu'nun harita platformunda bazı bölümlerin karartıldığını ve bu konuda yapılan incelemelerin, tartışmalı kamplara dair son bulguları gün yüzüne çıkardığını gösterdi.

Doğu Türkistan'a ait söz konusu örtülü alanları cezaevleri ve toplama kampla-

rının izini bulmak için inceleyen ekip, elde ettikleri bulguları uydu görüntüleriyle karşılaştırdı.

BuzzNews'ten Independent'in aktardığına göre; Gazetecilerin Doğu Türkistan'da görevlerinin yapmasının çok daha zorlaştığı 2018 yazında işe koyulan ekip, Uygur Türklerinin ve Müslüman diğer azınlıkların tutulduğu kampları bulmak için uydu görüntülerinden nasıl istifade edebileceklerini düşünerek çalışmalarına başladı.

İncelemelere başladıklarında yaklaşık bin 200 kampın bulunduğu dair bir kanı olduğunu ancak sadece onlarcasının keşfedildiğini aktaran ekip, geri kalanları ortaya çıkarmak istediklerini belirtti.

Makalede yer alan bilgilere göre, Baidu'nun harita platformunda uydu görüntülerine bakıldığında bilinen kamplardan birinin yakınlıklarına ait karelerde bir sorun olduğu anlaşıldı.

Uydu görüntüsü eskiydi, yakınlaştırıldığında belirli bir noktada kampın bulunduğu konumun üzerinde açık gri renkte bir mozaik belirdiyordu, daha da yakınlaştırıldığında bu görüntü kayboluyor ve yerini yapıların ana hatlarıyla yolları gösteren standart gri referans harita mozaiklerine bırakıyordu. Ancak aynı noktaya ait Google Earth görüntülerinde burası farklı görünüyordu.

Toplama kamplarını bu yolla bulabilecekleri düşüncesini izleyen ekip, Baidu'nun uydu görüntülerini, üzeri örtülmüş mozaikler dahil tüm Doğu Türkistan'ı kapsayacak şekilde inceledi. Aynı konumlara ait görüntüler, Google Earth'ten, Avrupa Uzay Ajanlığı'na (ESA) bağlı Sentinel Hub'dan ve Planet Labs'ten edinilen güncel görüntülerle kıyaslandı.

Neticede Doğu Türkistan'ın dört bir yanında

5 milyondan fazla mozaikli lokasyon bulundu. Görünüşe bakılırsa bu alanlar, askeri üsler, eğitim sahaları, cezaevleri, elektrik santralleri, madenler, ticari ve endüstriyel tesisler dahil birçok yeri kapsıyordu.

Cezaevleri ve toplama kamplarının binlerce kişinin bu alanlara taşınabilmesi için ana yollar ve demiryollarına yakın olabileceği fikrinden hareket ederek inceleme alanlarını daraltan ekip, şehirlere, kasabalara ve ana yollara odaklanarak araştırma kapsamını 50 bin noktaya kadar indirdi.

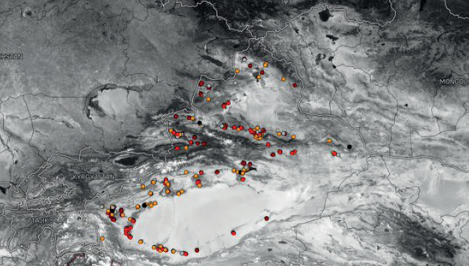
Mozaikli alanların izini sürerek toplama kamplarının yerini tespit etmeye çalışan ekip, yeni yapıların birçoğunun daha önce bilinenlerden çok daha büyük ve sağlam olduğu sonucuna vardı.

Bu yapılar tesis düzeni, mimari ve güvenlik özellikleri açısından Doğu Türkistan'da ilk zamanlarda okullar ve hastanelerden kamplara dönüştürülmüş yerlere kıyasla Çin'deki diğer cezaevlerine benziyordu.

Yeni yerleşkeler, eskilere nazaran uzun süre dayanacak şekilde inşa edilmişti.

BuzzFeedNews China Secretly Built A Vast New Infrastructure To Impison Muslims

Örneğin, çevre duvarları, dikenli tellerle çevrili ilk kampların aksine, inşa etmesi de yıkması da zor kalın betonlardan yapılmıştı.

Neredeyse her bölgede gözaltı kampları, büyük boyutlarda yeni tesisler ve yüksek güvenlikli kamplar ya da cezaevleri özelliklerini taşıyan yapılar bulduklarını aktaran ekip, genel olarak kasaba merkezinde eski bir gözaltı merkezi varken, hemen onun dış mahallelerindeyse (yakın zamanda gelişmiş sanayi alanlarında) yeni bir kamp ya da cezaevi olduğunu belirtti.

Ekip araştırmalarını derinleştirirken yakın zamanda uydu görüntüsü paylaşılmamış bazı alanlara da odaklandı ve 2006'dan beri bu yerlere ait yüksek kalitede, kamuya açık hiçbir görüntünün olmadığı sonucuna vardı.

Bunun üzerine söz konusu alanlara bakmak için Planet Labs ve Sentinel'den edinilen orta çözünürlükte görüntüler kullanıldı. Neticede bölgelerden birinde, daha önce başka araştırmacılar tarafından tespit edilmiş gözaltı merkezinin yıkıldığı ancak kasabanın hemen dışında yeni bir cezaevinin inşa edildiği görüldü.

Araştırma sonucu Doğu Türkistan'da 428 bölgede cezaevi ve gözaltı merkezi "izi taşıyan" yapılara ulaşıldığını ifade eden ekip, bunlardan birçoğunun iki ya da üç gözaltı tesisi (kamp, ön duruşma idari gözetim merkezi ya da cezaevi) barındırdığını aktardı.

Bu alanlardan 315'inin mevcut hapsedme programının parçası olarak kullanıldığına inandıklarını ifade eden ekip, 2016 ve 2017'den sonra 268 yeni kamp veya cezaevinin kurulduğunu ya da bu alanların önemli ölçüde genişletildiğini kaydetti.

Ekip ayrıca 315 kampın dışında, 39 kampın muhtemelen kapatılmış olduğunu ve 11 tanesinin de ya yıkım ya da artık kullanılmama nedeniyle kapalı olduğunu kaydetti.

Çin'in Uygurlar başta olmak üzere etnik azınlık mensubu yaklaşık 1 milyon kişiyi toplama kamplarına hapsedtiği iddiaları uluslararası çapta tepkilerle yol açarken, Pekin yönetimiye bu alanların "yeniden eğitim merkezi" olduğunda ısrar ediyor.

KAYNAKÇA

<https://www.oncevatan.com.tr/turk-ve-islam-dunyasinin-dogu-turkistan-daki-soykirima-sukut-ayibi-makale,49525.html>

<https://ogunhaber.com/yazarlar/doc-dr-omer-kul/cin-hindistan-iliskilerine-dair-3-101214m.html?fbclid=IwAR1urII1yGV2BYSWt3JVBFrRb-JjHwA20E3eRyCUGfVgRBeQMIs5bjSdlODE>

<https://qha.com.tr/haberler/cin-turk-vatandasi-uygur-akademisyenin-4-karadesine-hapis-cezalari-verdi/236919/>

<https://www.enpolitik.com/dunya/cin-yonetimi-arama-motorlarinin-haritalarinda-uygur-toplama-kamplarini-karartiyor-h323708.html>

DOĞU TÜRKİSTAN GERÇEĞİ

Doğu Türkistan'da neler oluyor?

Doğu Türkistan'la ilgili haberlerin hangisi gerçek, hangisi gerçek değil?... Dergimiz, güvenilir haber kaynakları ve yaşıyan tanıkların beyanlarıyla, Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu suçlarını örtbas etmek için servis ettiği gerçekdışı bilgi ve haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı zulümleri dünya kamuoyuna sunmayı hedefler.

Genel Yayın Yönetmeni **Abdulvaris ABDULHALİK**

Grafik Tasarım **Örkeş**

Editör **Ali ÖZUYGUR**
Abdulvaris ABDULHALİK

Karikatür **Erşat NİYAZİ**

Yayın Kurulu **Doğu Türkistan Basın ve Medya Derneği**

Yayın Türü **Aylık Yayın**

Yazışma Adresi **Kartaltepe Mah. Geçit Sok. No: 6 Dük 2**
Sefaköy K.çekmece İSTANBUL

info@turkistanmedia.com

www.turkistanpress.com

+90 212 540 31 15

+90 553 895 19 33

+90 541 797 77 00